

Asia: VN/32974/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi perusopetuslain muuttamisesta ja siihen liittyvistä laeista

Lausunnonantajan lausunto

Onko oppimisen ja koulunkäynnin tuen kokonaisuudistus tarpeellinen?

Sastamalan kaupunki kiittää opetus- ja kulttuuriministeriötä mahdollisuudesta lausua perusopetuslain muutoksesta. Sastamalan kaupunki huomioi, että lakiesityksen valmistelun taustaksi on järjestetty useita kuulemistilaisuuksia, mahdollistettu laajasti eri tahojen kannanotot tuen järjestämiseen valtakunnallisin kyselyin sekä hyödynnetty valtakunnallista tilasto- ja arviointitietoa. Pohjatyo on ollut siis varsin kattavaa.

Sastamalan kaupunki näkee tuen kokonaisuudistuksen tavoitteet, selkiyttää, täsmentää, yhtenäistää tukitoimien toteutumista sekä varmistaa riittävät resurssit tukitoimien toteuttamiseksi, tarpeellisiksi ja hyviksi tavoitteiksi. Myös oppilaiden yhdenvertaisuuden varmistaminen on olennaista. Selvitysten mukaan opetuksen järjestäjien tulkinnat soveltuvista tukimuodoista vaihtelevat paljonkin riippuen kuntien resursseista ja lähtökohdista. Tähän kaivataan valtakunnallisesti selkeämpiä ja yhtenäisempiä määrittelyjä.

Sastamalan kaupunki näkee myös, että lakiuudistuksen tavoite, vähentää opetushenkilöstön hallinnollista työtä sekä siirtää sen myötä resursseja tuen toteuttamiseen, on kannatettavaa.

Onko oppimisen ja koulunkäynnin tuelle määritelty kokonaisrakenteen tarkoituksenmukainen?

Oppimisen ja koulunkäynnin tuelle määritellyn kokonaisrakenteen selkeämpi määrittely on tarpeellista. Sen käytännön määrittely on kuitenkin haastavaa, sillä kunnat ja koulut ovat hyvin erilaisia. Saman toimintamallin ja rakenteen tulisi sopia pieneen kyläkouluun, isoon yhtenäiskouluun, isoon kaupunkiin sekä pieneen kuntaan, jossa välimatkat ovat pitkät ja pieniä yksiköitä on paljon. Yhtenäisten säädösten tulisi kuitenkin jättää myös rajatusti harkintamahdollisuuksia opetuksen järjestäjille paikalliset olosuhteet ja tilanteet huomioiden.

Tuen kolmiportaisuuteen siirtyminen oli voimaan tullessaan iso muutosprosessi perusopetuksessa. Tähän rakenteeseen on nyt vuosien aikana kuitenkin opittu ja totuttu, vaikka siinä omat haasteensa onkin ollut. Portainen tuen määrittely on osaltaan selkiyttänyt tuen järjestämistä ja siihen liittyviä vastuita. Kirjaaminen ja suunnitelmien tekeminen on opetushenkilöstölle työlästä, mutta toisaalta se on tuonut lisää suunnitelmallisuutta ja sitoutumista tuen järjestämiseen ja konkretisoinut perheillekin tuen järjestämisen muotoja. Myös lapsen ja nuoren kanssa toimiva verkosto on osallistunut suunnitelmien laatimiseen ja saanut niistä tietoa oppilaan tuen järjestämisestä.

Esityksessä tuen kolmiportaisuus poistuisi ja tilalle tulisivat ennakoivat ja oppilaskohtaiset tukitoimet. Oppilaalla olisi jatkossa oikeus saada sekä ennakoivia että yksilölliseen tilanteeseensa soveltuvia tukitoimia. Oppimäärän rajoittaminen tai opetussuunnitelman tavoitteista poikkeaminen sekä oppimäärästä vapauttaminen osittain tai kokonaan olisivat viimesijaisia toimia. Painopisteen siirtäminen ennakoivaan tukeen on kannatettavaa.

Pidennetyn oppivelvollisuuden käsitteestä luovuttaisiin ja se muutettaisiin varhennetuksi oppivelvollisuudeksi. Sastamalan kaupunki näkee tämän muutoksen perustelluksi.

Uudistuksessa koulun aloittaminen vuotta säädettyä myöhemmin jäisi esityksen mukaan vaihtoehtona pois. Sen sijaan koulun voisi kuitenkin edelleen aloittaa tietyin ehdoin vuotta säädettyä aikaisemmin.

Sastamalan kaupungin näkemys on, että tietyissä tilanteissa koulun aloittaminen vuotta säädettyä myöhemmin olisi kuitenkin tarkoituksenmukaisempi ratkaisu kuin esimerkiksi ensimmäisen vuosiluokan kertaaminen. Tämä tarve voisi tulla tarkasteluun esimerkiksi kehitysvammaisten ja muuten kehityksessään viivästyneiden lasten kohdalla, jotka hyötyisivät vielä esiopetuksen toimintamalleista.

Määrittelyn muutokset oppilaiden kohdalla, joilla on vamma, sairaus tai toimintakyvyn rajoite, koetaan hyväksi muutokseksi. Jatkossa huomio on enemmän tukimuodossa ja opetuksen järjestämisen tavassa kehitysvamman syvyyden sijaan.

Lakiesityksessä esitetään, että vuosiluokkien 1-9 oppilaat, joilla on vamma, sairaus tai toimintakyvyn rajoite, huomioidaan jatkossa rahoituksessa kertoimilla perustuen siihen miten oppilaan opetus järjestetään. Korkein kerroin olisi toiminta-alueittain järjestettävässä opetuksessa olevilla oppilailla. Koska toiminta-alueittain opiskelu määritteli jatkossa valtiosuuskertoimen, tulisi tarkemmin määrittellä milloin ja millä ehdoilla oppilas opiskelee toiminta-alueittain. Kenen/keiden arvioon tämä esimerkiksi perustuu? Tämä on myös nykyisessä lainsäädännössä hieman epäselvää.

Kirjaus erikoissairaanhoidosta ja konsultaation toteuttamisesta on hyvä. Tämä vahvistaa nykyisen hankevetoisen käytännön vakiinnuttamisen. Palvelu tulisi saada helposti saataville myös pieniin ja kauempana sairaalakoulusta sijaitseviin kuntiin. Sastamalan kaupunki arvioi, että konsultaatio tuskin tulee kuitenkaan vähentämään merkittävästi sairaalakouluopetuksen määrää, mutta se tuo lisää osaamista opetushenkilöstön tueksi ja voi osaltaan olla apuna oppilaan nivelvaiheissa siirryttäessä sairaalakouluun ja takaisin oman koulun opetukseen. Kustannusten osalta olisi selkeintä, että valtionosuus menisi suoraan konsultatiivisen sairaalaopetuspalvelun järjestäjätaholle ilman kuntien laskuttamista.

Tarkemmat mitoitus- ja tuntikehysmäärittelyt sekä erilaiset määrittelyt erityisopetuksen osalta johtavat todennäköisesti erityisopettajien määrän lisäämiseen. Tässä ammattiryhmässä on jo nykyisellään rekrytoinnin ja saatavuuden haasteita. Tähän on esityksessä esitetty täydennyskoulutus suunnitelmaa. Samanaikaisesti aikuiskoulutustuki on poistumassa. Tämä yhtälö nähdään ongelmallisena kelpoisen henkilöstön saatavuuden osalta. Lisäksi saatavuudessa on isoja alueellisia eroja. Miten varmistetaan, että kelpoisia erityisopettajia saadaan kaikkiin kuntiin riittävästi?

Tällä hetkellä lasten perusopetukseen jää 17-vuotta täyttäneitä oppilaita, jotka eivät ole saaneet perusopetusta suoritettua. Opetuksenjärjestäjä ei saa näiden oppilaiden opetuksesta kuitenkaan enää valtionosuutta, mutta asuinkunnalla on vastuu oppivelvollisista 18-vuoteen asti. Oppilailla on usein haasteita (mielenterveysongelmat, runsaat poissaolot), joiden vuoksi heitä ei ole tarkoituksenmukaista ohjata aikuisten perusopetukseen. Hyviä tuloksia on saatu muun muassa tekemällä yhteistyötä nuorten työpajan kanssa. Näiden oppilaiden opetuksen ja tuen määrittely sekä valtionosuudet tulisi jatkossa linjata selkeämmin valtakunnallisesti.

Onko ennakoivia tukitoimia koskevat sääntelyehdotukset tarkoituksenmukaisia?

Sastamalan kaupunki arvioi, että ennakoivien tukitoimien määrittely jää osin vielä epäselväksi. Tulisiko tässä edelleen sama ongelma kuin nykyisissä tuen portaissa määrittelyn ja rajaamisen osalta?

Ennakoivia tukitoimia olisivat ennakoiva tukiopeus, opetuskielen tukiopeus ja lyhytaikainen erityisopettajan antama opetus muun opetuksen yhteydessä. Opetuskielen tukiopeuksen korostaminen koetaan hyväksi lisämäärittelyksi. Toki nykyinenkin järjestelmä on tämän jo nyt hyvin mahdollistanut. Selkiyttämistä esityksessä vaatisi edelleen S2-opetuksen ja opetuskielen tukiopeuksen suhde toisiinsa. Myös ennakoivan tukiopeuksen ja erityisopettajan antaman opetuksen määrittelyt kaipaivat täsmennystä. Painopisteen siirtäminen vahvemmin ennakoiviin tukitoimiin on hyvä linjaus. Sama tavoite oli myös tuen kolmiportaisuudessa ja yleistä ja tehostettua tukea on järjestetty isolle osalle oppilaista jo nyt. Tästä syystä opetuksen ja tuen järjestämisessä ei nähdä tapahtuvan merkittävää muutosta nykyiseen verrattuna.

Ennakoivien tukimuotojen toteuttamisen suunnitelmallisuus osana lukuvuosisuunnittelua on hyvä tavoite. Osa tätä suunnittelua on tukiopetuksen suunnittelu sekä erityisopetuksen ja avustajaresurssin suuntaaminen luokkien tarpeet huomioiden. Suunnittelu näkyy muun muassa lukujärjestyksen laatimisessa ja ryhmien muodostamisessa. Myös tämä toimintamalli on keskeinen osa koulujen pedagogista johtamista ja perustyötä jo nyt. Tässä ei koeta siis tapahtuvan merkittävää muutosta nykytilaan.

Ennakoivissa tukimuodoissa korostetaan ryhmämuotoista toteutusta erityisopetuksessa ja tukiopetuksessa. Tämä on tehokasta resurssien käyttöä ja ryhmämuotoinen opetus on myös yleensä oppilaan etu. Esitys nostaa esille yhteisopettajuutta osana ennakoivien tukimuotojen toteuttamista. Yhteisopettajuus voi tarkoittaa luokanopettajien, aineenopettajien ja erityisopettajien sekä erityisluokanopettajien yhteistyötä. Lisäksi esitys nostaa esille erityisopettajien konsultoivan roolin. Myös nämä toimintamallit ovat olleet monessa kunnassa jo nyt käytössä ja hyväksi koettuja toimintamalleja. Tosin pienissä kouluissa yhteisopettajuuteen on usein vähemmän mahdollisuuksia, jos opetus järjestetään yhdysluokkaopetuksena.

Onko oppilaskohtaisia tukitoimia koskevat sääntelyehdotukset tarkoituksenmukaisia?

Oppilaalla, jonka opinnot eivät ennakoivista tukitoimista huolimatta etene, olisi oikeus oppilaskohtaisiin tukitoimiin. Tässä tarpeen määrittelijöinä toimivat oppilaan opettajat. Myös huoltajat voisivat tuoda esiin havaintonsa tukitoimien riittävydestä. Oppilaskohtaisten tukitoimien saamisen edellytys on siis tukitarpeen arviointi. Jotta ennakoivia tukitoimia ja niiden riittävyttä voitaisiin arvioida tulisi näistä olla kuitenkin jotain kirjauksia. Tästä lakiesitys ei määrittele tarkemmin.

Oppilaskohtaisten tukitoimien osalta edellytetään jatkossa opettajien yhteistyötä ja konsultaatiota. Moniammatillinen yhteistyö esimerkiksi opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisten kanssa on myös mahdollista, mutta ei edellytys oppilaskohtaiselle tuelle. Sastamalan kaupunki näkee, että tämä lieventää monilaisen yhteistyön vaatimusta nykyisestä. Hyvinvointialueen myötä osa opiskeluhoitopalvelu resursseista on kunnassa vähentynyt (esim. koulupsykologipalvelut) ja pienillä kouluilla ei ole riittävän usein saatavilla opiskeluhoitopalvelun henkilöstöä. On toisaalta hyvä, että tukitoimet ja hallintopäätös ei enää edellytä laajaa moniammatillista selvitystä ja asian käsittelyä, mutta edelleen koetaan, että opiskeluhoitopalvelun ja muun moniammatillisen henkilöstön tuki olisi oltava myös oppilaiden saatavilla ja yhteistyö mahdollista jatkossakin.

Jos oppilas ei oppilaskohtaisista tukitoimista huolimatta kykene suoriutumaan opinnoistaan, voidaan perusopetuksen oppimäärästä tai opetussuunnitelman tavoitteista poiketa 20 h §:n nojalla. Opetushallitus määrää tarkemmin opetussuunnitelman perusteissa oppimäärästä tai opetussuunnitelman tavoitteista poikkeamisen sisällöstä. Esityksessä moni asia jää opetushallituksen opetussuunnitelman perusteiden tarkempien määrittelyjen varaan. Opetuksen järjestäjän on esityksen tässä muodossa vaikea arvioida opetussuunnitelman perusteiden ja opetushallituksen sitovien ohjeiden vaikutusta ja toimivuutta paikallisesti.

Perusopetuksen oppimäärän ja opetussuunnitelman mukaisten tavoitteiden rajaaminen voidaan tehdä esityksen mukaan jatkossa vain sellaisen oppilaan kohdalla, joka saa oppilaskohtaisena tukitoimena erityisopettajan antamaa opetusta pienryhmässä tai erityisluokan opettajan antamaa opetusta erityisluokassa. Tämä koetaan hyvänä määrittelynä. Tässä kuitenkin olisi hyvä olla myös mahdollisuus yhteisopettajuuteen osana oppilaan tukimuotoja. Määrittely sitouttaa erityisopetuksen järjestämiseen oppilaalle aina, jos tavoitteita rajataan. On myös hyvä, että tätä ei ole tarkemmin sidottu kuitenkaan tiettyyn tuntimäärään tai järjestelyyn.

Oppilaskohtaisen tuen osalta esityksessä on rajattu tuen oppilaiden määrä enintään viiteen oppilaaseen/opetusryhmä. Käytännössä tiukka rajaus voi aiheuttaa epätarkoituksenmukaisia ratkaisuja opetuksen järjestämisen ja oppilaan tuen näkökulmasta. Kesken lukuvuotta luokan oppilaille voidaan tehdä uusia oppilaskohtaisen tuen päätöksiä tai luokkaan muuttaa tuen oppilaita. Esitys ei huomioi luokan kokoa tai muita käytössä olevia resursseja (esim. avustajapalvelut). Pienissä kouluissa jaettavaksi voisi tulla esim. 13 oppilaan ryhmä. Mitoitus voi johtaa siihen, että opetuksen järjestäjien tulkinta oppilaskohtaisen tuen ja päätöksen saamiseksi tiukentuu ja oppilaat eivät saa tarvitsemaansa tukea tai päätöstä, koska sillä on suoria kustannusvaikutuksia ja vaikutuksia opetusryhmiin sekä henkilöstöratkaisuihin. Esitys ei huomioi myöskään, että suuressa osassa kouluja ei ole ylimääräisiä luokkatiloja, joihin uusia ryhmiä voisi perustaa. Tilakuluja ei myöskään ole huomioitu vaikutusten arvioinnissa kustannusten yhteydessä.

Esityksessä esitetään säädettäväksi myös erityisluokanopettajan opettaman erityisluokan koosta. Sääntely vastaisi aiempaa sääntelyä siten, että erityisluokanopettajan opettamassa erityisluokassa saisi olla enintään kymmenen oppilasta. Erityisluokan enimmäiskoko voitaisiin ylittää tilapäisesti. Tilapäisellä ylittämällä tarkoitettaisiin tilanteita, jolloin kouluun siirtyisi oppilas toisesta koulusta tai toisen opetuksen järjestäjän koulusta kesken lukuvuoden, eikä erityisluokalla olisi tilaa. Tällöin kyseinen erityisluokan koko voisi ylittyä enintään sen lukukauden ajan, jona oppilas on siirtynyt kouluun. Nykyisessä lainsäädännössä asia on määritelty hieman väljemmin.

Sastamalan kaupunki näkee tämän uuden määrittelyn haasteellisena, vaikka tavoite erityisluokan mitoituksesta on hyvä. Koska ylitys saa olla vain tilapäinen, voi tämä johtaa oppilaan siirtämiseen toiseen ryhmään tai toiseen kouluun, jos oppilasmäärä ylittyy. Tarkasteluajana lukukausi, johtaisi muutoksiin vielä kesken lukuvuoden. Tämä ei ole varmasti oppilaan etu. Tässä toivotaan mahdollisuutta opetuksen järjestäjän vastuulliseen oppilaskohtaiseen ja kokonaistilanteen mukaiseen harkintaan kuten tähänkin asti.

Onko tuen asiakirjoja ja hallintopäätöstä koskevat sääntelyehdotukset tarkoituksenmukaisia?

Opetuksen järjestäjän on tehtävä kirjallinen päätös joko 20 c §:ssä säädetyistä oppilaskohtaisista tukitoimista, 20 h §:ssä säädetyistä perusopetuksen oppimäärästä ja opetussuunnitelman tavoitteista poikkeamisesta tai 20 i §:ssä säädetyistä opetuksen järjestämisestä oppilaalle, jolla on vamma,

sairaus tai muu toimintakyvyn rajoite. Päätös tehdään 20 d §:ssä säädetyn arvioinnin mukaisesti viipymättä.

Jos lähes kaikki nykyiset tehostetun tuen oppilaat saavat jatkossa oppilaskohtaista tukea, lisääntyvät hallintopäätökset tältä osin. Tukitoimien tarpeen arvioinnista ei edellytettäisi enää erillistä dokumenttia, vaan arviointi ja suunnitelma yhdistyisivät. Päätös tulee kuitenkin vaikuttamaan resursseihin ja mitoitukseen. Opetuksen järjestäjän on vaikea tehdä perusteltua päätöstä ilman riittävää dokumentointia. Esityksen mukaan suunnitelma tehdään jo ennen päätöstä. Toisaalta päätös määrittelee resursseja ja tuen järjestämistä. Lakiesitys ja perustelut kuvaavat arvion, suunnitelman ja päätöksen suhdetta ristiriitaisesti. Jos tavoitteena on vain yksi asiakirja, jossa arviointi ja suunnitelma yhdistyvät, tulee tässä huomioida tarkemmin päätöksenteon prosessi. Sinällään asiakirjojen yhdistyminen ja päällekkäisyyksien välttäminen koetaan hyväksi uudistukseksi.

Se että enää ei olisi päätösten automaattista tarkistamista tietyissä vaiheissa, keventää tältä osin hallintoa. Huomioiden kuitenkin lisääntyvät nykyisten tehostetun tuen oppilaiden päätöksen, arvioidaan määrän kuitenkin kasvavan. Seuranta oppilaan asiassa on kuitenkin tärkeää jatkossakin. Lakiesitys ei ota kantaa siihen puretaanko oppilaan oppilaskohtaisen tuen päätös, jos tuki ei ole enää tarpeellista. Tätä on syytä edelleen selkiyttää.

Onko teillä täydennettävää esityksen vaikutusarvioihin?

Lakiesityksessä esitetään mitoituksia oppilaskohtaisen tuen oppilaiden määrään/ryhmä. Lisäksi määritellään tarkemmin tilapäisen ennakoivan tukiopetuksen ja tilapäisen erityisopettajan antaman samanaikaisopetuksen sekä konsultaation määrää. Tavoite näiden mitoitusten taustalla on ymmärrettävä ja hyvä. Sastamalan kaupungin huolena on kuitenkin, että mitoitukset eivät jätä opetuksen järjestäjälle riittävästi liikkumavaraa ja harkintaa opetuksen tarkoituksenmukaiseen järjestämiseen huomioiden paikalliset olosuhteet. Tämä voi johtaa oppilaiden osalta epätarkoituksenmukaisiin ratkaisuihin, joissa esimerkiksi oppilaita joudutaan siirtämään ryhmistä tai kouluista toisiin vaarantaen lähikouluperiaatteen toteutumisen. Tähän toivotaan siis vielä muutosta tai täsmennystä.

Opetuksen järjestäjän on esityksen mukaan varattava lukuvuosittain opetussuunnitelmaan perustuvassa suunnitelmassa yhteensä vähintään 0,127 opetustuntia/koulun oppilas viikossa ryhmässä annettavaan ennakoivaan tukiopetukseen, erityisopettajan antamaan opetukseen ryhmässä ja opetuskielen tukiopetukseen. Tämä tulisi olemaan hyvin sitova määrittely opetuksen järjestäjille ja lisäisi osassa kuntia kustannuksia. Tämä olisi huomioitava rahoituksissa täysimääräisesti.

Vaikutusten arvioinnissa on arvioitu, että uusia ryhmiä muodostuisi vain 149. Sastamalan kaupunki kokee arvion epärealistiseksi perustuen yhden kunnan arvioon tarvittavista luokkajaoista. Nykyiset yleisopetuksen ryhmissä opiskelevien tehostettujen ja erityisen tuen oppilaiden määrät johtaisivat Sastamalassa nykytilanteen mukaan noin 30 luokan jakamiseen tai uuden opettajan palkkaamiseen yhteisopettajuuteen. Esityksessä ennakoiden tukitoimien uskotaan vähentävän oppilaskohtaisen tuen järjestämisen tarvetta. Toisaalta jo nyt on yleisen tuen turvin järjestetty monipuolisesti oppilaan tukitoimia, joten iso osa nykyisistä tehostetun tuen oppilaista tulisi olemaan lakiesityksen määrittelyn mukaisesti oppilaskohtaisten tukitoimien piirissä ja vaikuttaisi mitoitukseen. Uusien ryhmien rahoitukseen on valtakunnallisesti varattu 9 miljoonaa euroa. Sastamalan kaupunki ei näe rahoitusta riittävänä tähän muutokseen, jos mitoitus toteutuu esityksen mukaisena.

Onko teillä parannusehdotuksia esitysluonnokseen?

Aikaisemmissa kohdissa mainittujen muutosesitysten ja kommenttien lisäksi Sastamalan kaupunki nostaa esille seuraavat huomiot:

Lakiesityksessä viitataan useassa kohdassa siihen, että opetushallitus määrittelee opetussuunnitelman perusteissa käytännön toteutuksia tarkemmin. Tässä vaiheessa jää hyvin epäselväksi vielä mitkä nämä sitovat määrittelyt ovat ja mitä ne käytännössä tarkoittavat.

Lakiesitys selkiyttää erityisopettajien kelpoisuusasetusta nykyisestä. Tämä on hyvä ratkaisu. Sastamalan kaupunki haluaa kuitenkin nostaa esimerkkinä aineenopettajia koskevan kelpoisuuden yksityiskohdan. Kelpoisuusasetuksen mukaan aineenopettaja ei olisi kelpoinen opettamaan erityisluokan oppilaiden ryhmää esimerkiksi kotitaloudessa, liikunnassa, musiikissa, käsitöissä. Joskus on kuitenkin tarkoituksenmukaista järjestää erityisopetuksen luokalle oma pieni ryhmä oppilaiden isompaan ryhmään integroinnin sijaan. Opetusta on usein näissä tilanteissa paras antamaan aineenopettaja. Oppilaiden tuen tarve tulee huomioiduksi riittävästi pienen ryhmän ansioista ja usein avustajapalvelun tuella. Aineenopettaja ja erityisopettaja tekevät tarvittaessa yhteistyötä. Tähän toivotaan mahdollisuutta joustoon opetuksen järjestäjän harkinnan mukaan.

Henkilö, jonka on tämän asetuksen voimaan tullessa katsottu täyttäneen opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista annetun asetuksen 8 §:n 5 momentissa tarkoitetun kehitysvammaisten muuta erityisopetusta koskevan kelpoisuusvaatimuksen sellaisena kuin se on asetuksessa opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista annetun asetuksen muuttamisesta (105/2012) ja joka on tämän asetuksen voimaan tullessa opettajana virka- tai työsuhteessa, on kelpoinen opettamaan oppilaita joilla on perusopetuslain 20 i §:ssä tarkoitettu vamma, sairaus tai toimintakyvyn rajoite ja jotka ovat perusopetuslain 20 c §:n 2 momentissa tarkoitetussa erityisopettajan antamassa opetuksessa muun opetuksen yhteydessä.

Sastamalan kaupunki näkee asetuksen sanamuodon ongelmalliseksi. Entä, jos opettaja ei ole virkasuhteessa lain voimaantullessa (esimerkiksi kesäpalkaton työsuhde juuri ennen lainvoimaan tuleamista)? Tai jos opettaja on työtön ennen lain voimaan tuleamista, häviääkö hänen

kelpoisuutensa? Kehitysvammaisten opetukseen on usein haastavaa saada kelpoista henkilöstöä. Tässä ei nähdä perustelluksi muuttaa kelpoisuusasetusta nykyisestä.

Sastamalan kaupunki pyytää huomioimaan lakimuutoksen aikataulua. Aikataulu on määritelty hyvin tiukaksi kuntien näkökulmasta. Lain hyväksymisen ja opetussuunnitelman perusteiden jälkeen kunnissa on valmisteltava ja hyväksyttävä paikalliset muutokset. Aikaa paikalliseen valmisteluun jää annetun aikataulun mukaan liian vähän. Kuntien tulee arvioida myös hallinnollisia prosessejaan ja ottaa käyttöön uudet lomakkeistot. Myös henkilöstön perehdyttämiselle on varattava aikaa. Tähän toivotaan myös selkeää valtakunnallista koulutussuunnitelmaa ja toteutusta.

Lisäksi pyydetään huomioimaan siirtymävaiheen ohjeistus. Opetuksen järjestäjien on tarkasteltava oppilaspäätösten tarve ja tehtävä uuden lain mukaiset päätökset. Tämä tarkoittaa kaikkien tarvittavien hallintopäätösten tekemistä lain voimaan astumisen jälkeen. Tämä työllistää opetushenkilöstöä ja hallintoa siirtymävaiheessa merkittävästi. Tähän on esityksessä annettu aikarajoiksi erityisen tuen päätösten tarkistamisen osalta 31.7.2026 ja pidennetyn oppivelvollisuuden osalta tarkistamisen aloittaminen 1.10.2025 alkaen tullen voimaan 1.8.2026.

Jos esityksen mitoitusmäärittelyt pysyvät nykyisellään, tulee sillä olemaan merkittävä vaikutus tuntikehykseen ja henkilöstöresurssiin heti 1.8.2025. Vuoden 2025 talousarviot on osassa kunnista jo tehty ja osassa tehdään syksyn aikana. Tässä suunnittelussa hyvin keskeistä on lainsäädännön vaikutus henkilöstömitoitukseen ja tuntikehykseen. Lisäksi mitoituksen mukainen henkilöstöresurssi pitäisi rekrytoida jo heti alkuvuodesta 2025 ja päätöksiä tarkistetaan lukuvuoden 2025-26 aikana.

Esityksessä lähdetään siitä, että koska lainsäädännössä säädettäisiin ennakoivien tukitoimien järjestämisestä ensisijaisina, on arvioitavissa, että oppilaskohtaisten tukitoimien tarve vähenee. Tämän myötä myös oppilaskohtaisesti tehtävien hallintopäätösten määrän arvioidaan vähenevän, ja opetuksen järjestäjän tehtävien tämän myötä keventyvän. Opetuksen järjestäjän työmäärä väheneisi myös tuen asiakirjojen määrän vähennyttyä nykyisestä määrästä, sillä läpikäytävä materiaalia olisi tiiviimmässä muodossa.

Sastamalan kaupunki arvioi, että koska suuri osa nykyisistä tehostetun tuen oppilaista täyttäisi esityksen määrittelyn oppilaskohtaisista tukitoimista, lisääntyisivät hallintopäätökset nykyisestä. Lisäksi tehtäisiin todennäköisesti enemmän hakemuksia ja päätöksiä yksilökohtaisista avustajapalveluista. Opetushenkilöstön osalta kirjaamista ja suunnitelmia ennakoivien tukitoimen osalta olisi nykyistä vähemmän. Epävarmaksi esityksen pohjalta jää silti se, että miten ennakoivaa tukea dokumentoitaisiin, jotta oppilaskohtaisen tuen tarpeen arvioinnissa voitaisiin kuitenkin todentaa annettu ennakoiva tuki.

Sastamalan kaupungin mukaan esitys ei huomioi riittävästi esiopetuksen erityispiirteitä. Yhteys varhaiskasvatukseen vaatimuksiin jää epäselväksi. Varhaiskasvatustilain ja perusopetuslaki eivät olisi yhtenäisiä tukimuotojen osalta ja tällä uudistuksella eroavaisuudet vain kasvavat, vaikka varhaiskasvatustilain uudistuksen yhteydessä isona tavoitteena oli yhtenäistää tuen muotoja

perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen jatkumossa. Edelleen esiopetuksen oppilaalle tehtäisiin eri päätökset tuen järjestämisestä varhaiskasvatuslain ja perusopetuslain mukaisesti. Tämä on hallinnollisesti kuormittavaa ja perheille epäselvää. Tähän toivotaan paremmin oppimisen tuen jatkumon huomioimista ja yhtenäisyyttä.

Voit jättää kommentit lausuntoon myös liitteenä

[Lausunto, Sastamalan kaupunki 17.6.2024.docx](#)

Heikkilä Kati
Sastamalan kaupunki, perusopetus